

ΙΤΑΛΟΚΡΑΤΙΑ

³Ἐγ γέννηταις (τῷ 86 π. Χ.), ἐν Ρόδῳ (τῷ 1912-13 μ. Χ.)

Η ΑΔΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ.

[*Ἐπέστη τοῦ Ἀμέλιο
καὶ κατὰ τοῦ Σύλλα*]

ΜΗΤΩ δ στρατηγός 'Αμέλιο! Ζήτω δ σωφρονίσας τούς "Ελληνας! Ζήτητω γη ιταλική Ρόδος!» έζητω κραύγαζον ἀρειμανίων εἰς τὰς ἀγυιάς τῆς Ρώμης οἱ θερμόσαιμοι ἀδελφοὶ ήμῶν. Ιταλοὶ ἐν ἐποχῇ καύσωνος, κατὰ ίούντον τοῦ ἔτους 1913, ὅτε δ, κατὰ τὸν ιταλικὸν τύπον, famoso generale, δαφνηφόρος καὶ τροπαιούχος, καθ' ἄ τούλαχιστον διεσάλπιζον οἱ ἑθνικόφρονες συμπολίται του, ἐπανῆλθεν ἐκ τῶν Δωδεκανήσων τῶν Νοτίων Σποράδων τοῦ Αιγαίου Πελάγους.

Αιγαίου Πελάγους.
Νικητής και τροπαιοῦχος! Διὰ τί; Διότι δὲ τρομερὸς ἵταλικός στόλος καὶ τὰ πολυπληθῆ ἀγήματα, ἀντιστάσεως μὴ οὖσης, κατέλαβον ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς ἐπευφημίας τῶν κατοίκων αὐτῆς Ἐλλήνων τὴν Ρόδον, 9 ἄλλας ἐκ τῶν 12 νήσων καὶ, κατὰ διπλωματικόν, ὡς φαίνεται, λᾶθος, τὰς νήσους Κάρπαθον καὶ Κύζον, καίτοι αὗται γεωλογικῶς καὶ γεωγραφικῶς ἥσαν καὶ εἶναι ἔξαρτήματα τῆς Κρήτης. Διότι αἱ νῆσοι Ἰκαρία καὶ Μεγίστη (Καστελόρριζον) ἀνήκον μὲν εἰς τὰ Δωδεκάνησα, μὴ καταληφθεῖσαι δὲ ἐκ παραδρομῆς ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἐκήρυξαν τὴν ἔνωσίν των μετὰ τῆς Ἐλλάδος.

μετὰ τῆς Ἑλλάδος.
“Η θέα τῆς ιταλικῆς ἐκστρατείας, τοιαῦτα ἐπιτυχούσης, δὲν ὠμοιαζεν ἀράγε, ώς εἰ τὸ μέγα τοῦ «Ἀδέρφων» τηλεβόλον ἐτίθετο εἰς κίνησιν, ὅπως σκοπεύσῃ κατ’ ἀμνοῦ, ἀκάκως βόσκοντος! Καὶ δῆμως οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ἔθνικόφρονες, μετὰ τὴν εἰς αὐτὴν δωρεὰν τῆς Τριπολίτιδος καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς ὑπὸ τῶν «εὐεργετίδων» Δυνάμεων, μακαρίως ὀνειροποιοῦντες τὴν ἀνάστασιν τῆς ρωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας, οἷα ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ εἰδωλολάτρου ὑπάτου Σύλλα, ἐπὶ τοῦ χριστιανομάχου Νέρωνος καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπομόρφων τεράτων, Καισάρων δὲ καλουμένων, δύνανται ἐν συνειδήσει νὰ δύμωσιν ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐνώπιον ἔτι τοῦ ἀλαθήτου Πάπα, διὰ δὲ ιταλικὸς στρατός καὶ δ στόλος ἔθριψμενσεν εἰς τὰ Δωδεκάνησα! Καὶ δὲν ἔχουσιν ἀδικον. Αἱ ὑπὸ Ἑλλήνων κατοικούμεναι νῆσοι ἐδέχθησαν «τοὺς ἐλευθερωτὰς αὐτῶν» μετ’ ἀγαλλιάσεως καὶ μετ’ ἀτελευτήτων ἔγτωκραυγᾶν. ‘Ἐκ τῶν θωρηκτῶν

δλόχρυσοι εξερχόμενοι πανηγυρικῶς οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἐπίδεικτικάτατοι βερσαλλιέροι, ἐπάτουν ἐπὶ πολυτελῶν ἑλληνικῶν τακτήτων καὶ ἐν συγκινήσει μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐρραίνοντο δι' ἀνθέων ὑπὸ Ἑλληνίδων...

'Αλλ' ὅταν δὲ δόλος τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἀπεκαλύφθη· ὅταν ἔξέλιπε μὲν τὸ γλυκὺ μειδίαμα τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ, ἐφάνη δέ, ὅτι δὲ ἀρχηγὸς τῶν ἐλευθερωτῶν ἦτο τυραννικώτερος τοῦ βαλῆ τῆς Ρόδου, εὐλόγως ἥρετο ἐξ δλῶν τῶν σημείων ἐκδηλουμένη κατακραυγὴ, φυσικῶς διασκορπισθεῖσα εἰς ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς χώρας. "Εκτοτε δὲ ἀτυχῆς Ἀμέλιο, εἰς δὲν εἶχεν ἀνατεθῆ τὸ δυσχερές ἔργον τῆς προπαρασκευῆς πρὸς ἀρπαγὴν μιᾶς τούλαχιστον ἐκ τῶν δώδεκα ἑλληνικωτάτων νήσων — εἰ δυνατὸν τῆς Ρόδου, πάντως τῆς εὐλιμένου 'Αστυπαλαίας — ἐδυσφημίσθη ὡς δὲσμοφύλακε τῶν Ροδίων.

Στυγερὰ συκοφαντία! 'Η ιταλικὴ κυβέρνησις, προσαρτήσασα τὰς ἐν 'Αφρικῇ τουρκικὰς χώρας, δὲν διεκήρυξεν ἐπισήμως ἀνὰ τὰς πάντες Ἡπείρους, ὅτι εἶναι ὑπέρ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκίας; 'Εὰν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἐν Λωζάνῃ συνθήκης ἐρωτύλα ἔρριψε βλέμματα πρὸς τὰς ἡπειρωτικὰς ἀκτάς· ἐάν δὲ τρυφερὰν ἀνέλαβε κηδεμονίαν τὴν δεσποινίδα 'Αλβανίαν, ἵνα μυήσῃ αὐτὴν εἰς τὸν ιταλοαυστριακὸν πολιτισμόν· ἐάν ἐν τέλει περιπαθῶς λατρεύῃ τὴν Ρόδον καὶ τὴν 'Αστυπάλαιαν, δὲν ἔχει κακοὺς σκοπούς· ἀλλὰ τὰ τρόπαια τῶν 'Ελλήνων 'Ελλησποντοφυλάκων τῇ ἐπιβάλλουσι νὰ προνοήσῃ ἐγκαίρως περὶ τῆς... Ισορροπίας ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσση καὶ τοῦτο μόνον χάριν τῆς ἀνθρωπότητος!

Τῆς φιλαγθρώπου ταύτης διπλωματικῆς ἐντολῆς ἐκτελεστής ὠρίσθη 'Αμέλιο δ Πάνυ' ἀλλ' ἐάν περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐκαλοῦντο νὰ φημοφορήσωσιν οἱ ἀπανταχοῦ 'Ελληνες, φοβοῦμαι ὅτι οὐδὲ μίαν λευκὴν φῆφον θὰ ἐλάμβανεν διγενναιότατος στρατηγός. Τὴν τοιαύτην ἀγρίαν καταφορὰν θεωρῶ ἀδικαιολόγητον. Τι ἀράγε ἐπραξεν ἐν Ρόδῳ δ πονερο 'Αμέλιο ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλους αἱμοδιψεῖς προγόνους του;

Εἶναι ἀρά γε ἔγκλημα ἀντάξιον τοσούτου θορύβου τὸ δὲ ὅτι δὲ εἰς τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα πιστὸς στρατηγὸς παρεβίλασε καὶ ἐκείνας τὰς προνομίας τῆς ὁρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους, ἀς δὲν εἶχον τολμήσῃ νὰ παραβιάσωσιν οὐδὲ οἱ 'Αγαρηνοί; 'Η εἰς ἀνθρωποκότονους εἰρκτὰς φυλάκισις τῶν νησιωτῶν, οἵτινες, μὴ πειθόμενοι νὰ ἔξιταλισθῶσιν, ἐτόλμων νὰ ἐκδηλώσωσι τὰ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μητρόπολιν πατριωτικά των φρονήματα, καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῶν ἀρχαίων κειμηλίων δικαιοιογούσι τοσαύτην κατακραυγὴν; Διπλωματικὸν φεῦδος κανονικῆς κυκλοφορίας δύναται νὰ χαρακτηρίσθῃ ἡ ἀθέτησις τῶν ἐν πανηγύρεσι πανηγυρικῶς δοθεισῶν ὑποσχέσεών του. Θωπεῖαι τῇ ἀληθείᾳ φαίνονται οἱ κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Δωδεκανήσου βάρβαροι καταδιωγμοί, παραβαλλόμενοι πρὸς κακούργιας τοῦ προγόνου του Σύλλα κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν διάβασιν του πρὸ ἐτῶν χιλίων ἐννεακοσίων ἐνεγήκοντα καὶ ἐννέα.

αν τοῦ αἰμοδιψόντος ὑπάτου συλλα.

Ἐλληνιστὶ οὗτος συνέγραψε τὰ ἀπομνημονεύματά του, ἀπερ οὐκ
λίγον ἐχρησίμευσαν εἰς τε τὸν Πλούταρχον καὶ εἰς τὸν Ἀππιανόν,
οὐδεις διασώσωσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ἐκ κακουργιῶν βρί-
ουσαν βιογραφίαν του. Ἐμόν ἔργον δὲν εἶναι ή ἴστορική ἀφήγησις
ης ὥπ' αὐτοῦ ἀλώσεως τοῦ κλεινοῦ "Αστεως καὶ τοῦ ἐπινείου
ἀντοῦ. Ἄλλ' ἵκανοποιῶ, πιστεύω, τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου,
άν, δπως μὴ ἐκ τοῦ θέματος ἀπομακρυνθῶ, ἀναφέρω ἀπλῶς, εἰς
ὲ κυριώτερα περιοριζόμενος, διτὶ ιερὰ καὶ ὑγιεινὰ ἀληση ἐκόσμουν
τὴν παρὰ τὸν Κηφισσὸν Ἀκαδήμειαν καὶ τὸ παρὰ τὸν Ἰλισσὸν
λύκειον, ἔνθα καὶ δ 'Αριστοτέλης ἐδίδασκε, καὶ διτὶ τὰ τῶν Ἀθη-
νῶν προσάστεια ἤσαν δενδροφορώτατα, ἀλλ' διτὶ πάντα τὰ δένδρα
ταῦτα, ἐν οἷς ὡραῖοι καὶ ὑψικάρηγοι πλάτανοι, σκληρῶς ἐκόπησαν
ὑπὸ τῶν προπατόρων τοῦ Ἀμέλιο στρατιωτῶν. Χάριν τῆς μετα-
φορικῆς ὑπηρεσίας τῶν φονικῶν μηχανημάτων κατὰ τῶν πολιορ-
κουμένων στρατῶν τοῦ μὲν ἐν Πειραιῇ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ
Ἀρχελάου, τοῦ δ' ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν ἥγεσίαν τοῦ Ἀριστίωνος,
ἐπετάχθησαν δεκακισχίλια τεύγη ἡμιόνων. Τὰ διλικὰ πρός κατα-
σκευὴν τῶν διχυρωμάτων τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ ἐλήφθησαν ἐκ
τῶν ὥπ' αὐτοῦ καταστραφέντων μακρῶν τειχῶν.

Οι πολιορκούμενοι, Αθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ μὴ παραδιδόμενοι, ἐξαντλήσαντες τὰς τροφάς των καὶ πᾶν χόρτον, κατὰ προτίμησιν δὲ τοῦ παρθενίου τῆς Ἀκροπόλεως, ἡναγκάζοντο νὰ τρώγωσι καὶ πτώματα ἀνθρώπων. Οὕτως δὲ κατακτητής, ἀφ' οὗ προσγουμένως εἶχε κατασκάψῃ τὸ μεταξὺ τῆς πειραικῆς πύλης καὶ τῆς ιερᾶς μέρος, κατὰ τὰς μαρτίας καλάνδας, ἥτις ἡμέρα συμπίπτει πρὸς τὴν πρώτην Ἀγθεστηριῶνος μηνός, ἀλλαις λέξεις τὴν πρώτην μαρτίου τοῦ 86 π. Χ. εἰσώρμησε περὶ μέσας νύκτας εἰς τὴν πόλιν, φρικώδης μετὰ σαλπίγγων πολλῶν καὶ κεράτων, μετ' ἀλαλαγμῶν καὶ κραυγῶν τῶν στρατιωτῶν. Οὕτοι, ἀφεθέντες ὅπ' αὐτοῦ τελείως ἔλευθεροι εἰς ἀρπαγάς, εἰς σφαγάς, εἰς φόνους ἀόπλων καὶ εἰς κτιμώσεις παρθένων, περιέτρεχον τὰς δύοντας κρατοῦντες γυμνὰ τὰ ἔιφη των. Ἡλίκη δημοιότης Ρωμαίων πρὸς Βουλγάρους, ἥτοι πρὸς τοὺς Πρώσους τῆς Ἀνατολῆς, οὕτινες, κατὰ ιούνιον τοῦ 1913, ἥττηθέντες ὅπό τῶν Ἑλλήνων, ἔφευγον ἐκ τοῦ Δεμίρ Ἰσάρ, Δοξάτου καὶ Σερρῶν, οἵονει ὡς ὕκιναι καὶ ἄρκτοι, δραπέτιδες ἐκ τῶν κλωδῶν των!

Δὲν εἶναι γνωστὸς δὲ ἀριθμὸς τῶν σφαγέντων παντὸς φύλου καὶ πάσης ἡλικίας ὅπό τῶν στρατιωτῶν τοῦ Σύλλα. Ὑπολογισμὸς περὶ αὐτοῦ γίγνεται ἐκ τοῦ ρεύσαντος αἷματος. Οἱ Πλούταρχος διηγεῖται, ὅτι, πλὴν τῶν ἀλλων ὅσοι ἐθανατώθησαν κατὰ τὴν λοιπὴν πόλιν, τὸ αἷμα τῶν φονευθέντων περὶ τὴν ἀγορὰν κατεκάλυψε πάντα τὸν ἐντὸς τοῦ Διπύλου Κεραμεικόν. Πολλοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι διὰ τῶν Πυλῶν κατέκλυσε καὶ αὐτὸς τὸ προάστειον. Ἐκτὸς ὅμως τῶν φονευθέντων πάιπολλοι ηύτοκτόνησαν ἐξ οίκτου καὶ πόθου πρὸς τὴν πατρίδα των, ἣν ἔβλεπον καταστρεφομένην ὅπό ἀνθρωπομόρφων θηρίων.

Δὲν ἥτο δύσκολον πλέον μετὰ τοιαύτην αἷματοχυσίαν νὰ κυριεύσῃ δὲ Σύλλας καὶ τὸν Πειραιᾶ, οὕτινος τὰ πλεῖστα οἰκοδομήματα κατέκαυσεν. ἐν οἷς καὶ τὴν ὅπό πάντων θαυμαζομένην δπλοθήκην τοῦ ἀρχιτέκτονος Φίλωνος, κειμένην ἔνθα νῦν τὸ τελωνεῖον.

Βεβαίως τοιαῦτα δὲν διέπραξεν δὲ Ἀμέλιο. Εἴτε διότι δὲν ἤθελεν ἢ ἀκριβέστερον διότι δὲν ἤδύνατο. Δὲν πιστεύω νὰ τὸν ἀδικᾷ, ἐὰν τὸν ὄνομάσω «ἔκφυλον» Ρωμαίον, ἀφ' οὗ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐπέτρεψε τοῖς Ροδίοις νὰ ἐπιζήσωσιν. Ἄλλ' ἐὰν δούγχρονος Ἰταλὸς στρατηγὸς δὲν ἤδυνε θητηρήσω, ὅρος ὡς δὲ Σύλλας, ἢ δικαιοσύνη μοι ἐπιδάλλει νὰ παρατηρήσω, ὅτι δὲ πρόγονος αὐτοῦ ὑπατος δὲν ἐδίψα μόνον αἷμα ἀλλόφυλον. "Οτε ἐνίκησε τὸν Μάριον, πλὴν ἀλλων αἷματοχυσιῶν ἐν Ἰταλίᾳ, διέταξεν ἐν ἔτει 82 π. Χ. τὴν ἐν Πραινεστῷ σφαγὴν δωδεκακισχιλίων Ἰταλῶν, οἵτινες ἥσαν ὀπαδοὶ τοῦ ἥττηθέντος ἀντιπάλου του. Μεταξὺ αὐτῶν ἥσαν δέκα τρεῖς στρατηγοί, ἑπτακισχιλοὶ αἰχμάλωτοι στρατιῶται καὶ πεντακισχιλοὶ πολίται, ὃν τὰς περιουσίας ἐδήμευσε πρὸς ὅφελος ἴδιον καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συναυτουργησάντων δολοφόνων.

"Η ζωὴ τοῦ Ρωμαίου ὑπάτου ἥτο λίαν ἀτακτος. Οἱ Πλούταρχος

οὐκ ὄλιγα διηγεῖται ἐν σχέσει πρὸς τὴν Οὐαλερίαν, διάδοχον τῆς Μετέλλης. «Οὐ μὴν — προσθέτει — ἀλλὰ καὶ ταῦτην ἔχων ἐπὶ τῆς θρώπους ἐπὶ στιβάδων ἀφ' ἡμέρας συμπίνων. Οὗτοι γάρ οἱ τότε μένου διετέλει: μέχρι παντὸς ἑρᾶν οὐκ ἀρνούμενος». Ἐν Ἀθήναις διατρίβων προσεβλήκθη ὑπὸ φελλισμοῦ ποδάγρας, ἐθεραπεύθη δὲ εἰς τὸν Αἰδηψὸν ἔχων τὸν λουτῆρα αὐτοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀπολιθωθέντος μεγαλοσαύρου, ώς τὰ περὶ τούτου ἀλλαχοῦ ἔγραφα. (Ο Σύλλας ἐν Αἰδηψῷ λουσμένος ὑπὸ τὴν κοιλίαν μεγαλοσαύρου τῷ 83 π. Χ.).

Αἱ πολλαις καταχρήσεις, προσθέτει ὁ ἐκ Χαιρωνείας βιογράφος, ἐξέθρεψαν εἰς τὸ σῶμά του νόσον, ήτις ἥρξατο ἐκ μικρᾶς αἰτίας. Ἐπὶ χρόνον πολὺν ἤγγοντο, ὅτι ἐμπυος ὑπῆρχεν εἰς τὰ σπλάγχνα του. Ή σάρξ αὐτοῦ διεφθάρη, μεταβληθεῖσα πάσα εἰς φθεῖρας· ἐνῷ πολλοὶ ἀφῆρουν αὐτὰς νυχθύμερον, τὸ ἀφαιρούμενον ἦτο μέρος δὲ πολλοὶ ἀφῆρουν αὐτὰς νυχθύμερον, τὸ ἀφαιρούμενον ἦτο μέρος ἐλάχιστον τῶν προστιθεμένων. Στρατιαι δὲ τῶν ἀδηφάγων ζωϋφίων ἀναριθμητοι τροχάδην παρετάσσοντο ἐπὶ τῶν φορειάτων αὐτοῦ, τοῦ λουτροῦ, καὶ τοῦ νιπτῆρος καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς τροφῆς του. Διὰ τοῦ πολλάκις τῆς ἡμέρας βυθιζόμενος εἰς βδῷρ προσεπάθει νὰ ἀποπλύῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ καθαρισθῇ αὐτό, ἀλλὰ καὶ πάντα ταῦτα ματαίως, διότι ἡ ἐν ταῖς σαρξὶν αἵτοι ταχίστη τεκνογονία τῶν σαρκοφάγων φθειρῶν ἐμπλακεῖ πάντα καθαρισμόν. Ή θεῖα δίκη ἐτιμώρει κακούργον, αὐτοκληθέντα Εὔτυχη. Τὸ μοιραῖον τέλος ἐπῆλθεν. Οἱ Χαλδαῖοι ἐπηγγύθευσαν προειπόντες τὸν οἰκτρὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν εὐτυχιῶν του. Ή Νέμεσις ἀπῆλλαξε τὸν κόσμον τοῦ ἄχθους τούτου τῆς ἀρούρης ἐν ἔτει 78 π. Χ.

Μετὰ πάντα ταῦτα, δὲν ἔχω δίκαιον ὑποστηρίξων, ὅτι ἀδικεῖται διστυχής Ἀμέλιο καὶ ὅτι οὗτος εἶναι ἔκψυλος Ρωμαῖος; Οἱ νησιῶται εἶναι ἀρκετὰ καλοὶ ἄνθρωποι, ώστε νὰ μὴ καταρασθῶσι τὸν famoso generale δι' ὅσα παρ' αὐτοῦ ἔπαθον, ὅπως ἀποθάνῃ ἐκ φθειριάσεως ώς Σύλλας ὁ Εὔτυχης!

Ἐν Ἡλυσίῳ (Καλλιθέας Ἀθηνῶν)

(Τῇ 8ῃ Ιουλίου 1913.)

Γ. Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἐις τὴν εἰσοδον ὅλων τῶν σκολιῶν δρόμων τῆς ζωῆς ὑπάρχουν προφυλακτικαὶ ἐπιγραφαὶ μὲ δδηγίας πολὺ εὐαναγγώστους. Διστυχία εἰς δύσους δὲν ἡξεύρουν νὰ διαβάζουν.

* *

Δεινότατα ἐκδικεῖται ἐκεῖνος, δ ὁποῖος, ἐνῷ ἡμιτορεῖ νὰ ἐκδικηθῇ, δὲν τὸ πράττει.